

Leiden: Transitie Visie Warmte

Datum: 1 december 2021

Burgerinitiatief Energietransitie

Communicatie: Wim Scholten mobiel: 0651 137 163; wim.scholten@xs4all.nl
www.houtkwartier.com | communicatie@houtkwartier.com | Twitter @Houtkwartier

Burgemeester en wethouders van Leiden hebben 15 oktober de Transitie Visie Warmte 2021-2026 gepubliceerd met als titel 'De omschakeling naar een aardgasvrij Leiden'. Deze Transitie Visie vraagt om reactie en actie.

De energietransitie is nodig. Deze kan alleen worden uitgevoerd als er voldoende informatie en draagvlak is. Het is de bedoeling, dat iedereen mee gaat doen. Iedereen heeft een duurzame en betaalbare energievoorziening nodig.

In de visie van de gemeente gaat het helaas alleen om warmte. Er wordt vooral uitgegaan van grootschalige bronnen. Daarmee gaat de gemeente terug in de tijd. Er wordt geen rekening gehouden met de moderne inzichten, die uitgaan van een energiesysteem met electriciteit, warmte, opslag en koeling. De huidige plannen worden gedomineerd door grote politieke en commerciële belangen. Dit kan en moet allemaal veel beter.

Wij vinden dan ook, dat de transitievisie sterk verbeterd kan worden.

Wijkverenigingen, belangengroepen en burgerinitiatieven dienen in actie te komen. In dit document geeft de wijkvereniging Houtkwartier hun kijk op de Transitie Visie Warmte van de gemeente. Wij doen dit op basis van 6 punten. De wijkvereniging Houtkwartier organiseert een webinar waar wij met de hele stad een manifest zullen opstellen, waarin wordt aangegeven hoe het anders kan.

Uitnodiging webinar Manifest Energietransitie

Datum: woensdag 12 januari 2022

Tijd: 19:30 – 21:00 uur

Locatie: Online

1. Positie van bewoners en kosten

De huidige Transitie Visie Warmte is incompleet en bevat veel tegenstrijdigheden. De gemeente laat de verantwoordelijkheid voor betaalbaarheid, duurzaamheid en haalbaarheid over aan de leveranciers van warmte en de beheerders van netwerken. Wij vinden dat de overheid daarmee haar verantwoordelijkheid tegenover de burgers verzaakt. Het Planbureau voor de Leefomgeving

waarschuwt, dat bewoners en eigenaren van woningen en gebouwen voor een relatief beperkte reductie van de CO₂-productie hoge kosten moeten maken. Voor woningen en gebouwen gaat het om 10 – 15% van de totale CO₂ productie in ons land. Het is volstrekt onduidelijk hoe hoog de kosten zullen zijn en wie wat gaat betalen. Het kan gaan om bedragen tot Euro 30.000 – 50.000 per woning en in sommige gevallen meer. De gemeente maakt beleid zonder inzicht in de kosten. De gemeente maakt ook beleid zonder de nodige financiering voor de plannen.

Wij zien graag realistische plannen die perspectief bieden op korte termijn en die eerlijk zijn over de gevolgen van die plannen voor de bewoners.

2. Doelstellingen Transitie Visie

De doelstellingen in de visie zijn zeer verwarrend. Een aardgasvrij Leiden lijkt een dominante doelstelling. Aardgasvrij is echter landelijk een achterhaalde term. Het gaat om het bouwen van een energiesysteem met zo weinig mogelijk CO₂ uitstoot. Berekeningen om de reductie van CO₂ te bepalen zijn echter niet zichtbaar.

Daarnaast wordt er enerzijds gesproken over een CO₂ reductie van 40% in 2050 en anderzijds over een CO₂ neutrale gebouwde omgeving. Vervolgens ontbreken realistische doelstellingen voor de reductie van het energiegebruik, uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk en de noodzakelijke opslag van energie. Over de noodzaak van schone energiebronnen wordt niet gerept.

De doelstellingen voor isolatie zijn onduidelijk geformuleerd. Het is zeer de vraag welke maatregelen nodig zijn om “minimaal Midentemperatuur, vergelijkbaar met ongeveer energielabel B” te bereiken.

Wij zien graag heldere doelstellingen op basis van meetbare criteria.

3. Een warmtenet op basis van restwarmte uit Rotterdam en andere warmtebronnen

De gemeente poneert zonder enige onderbouwing dat er slechts één collectieve vervanging voor het aardgas is. Dat is een warmtenet dat gevoed wordt door restwarmte uit Rotterdam, aangevuld met geothermie en aquathermie. Alleen voor de binnenstad is waterstof voorzien.

Er zijn geen duidelijke definities van de temperatuur van het water in het warmtenet en de benodigde mate van isolatie van de woningen. De gevolgen van deze onduidelijkheden komen direct voor rekening van de bewoners. In een verantwoordelijke samenleving mag zo iets niet gebeuren.

Alternatieve scenario's lijken niet echt uitgewerkt. Ze zijn in elk geval niet opgenomen in de Transitie Visie Warmte. Wel wordt de mogelijkheid van burgerinitiatieven genoemd.

Naast de hoge kosten van het warmtenet voor de bewoners is er geen zekerheid dat huizen ook echt worden verwarmd. Volgens onze berekeningen kan WarmtelinQ+ op koude dagen niet genoeg warmte leveren aan Leiden. Dat betekent dat er in de winter fors moet worden bijgestookt. Dit staat niet in de Transitie Visie Warmte. Wie dit bijstoken gaat doen, dan wel gaat betalen is niet

duidelijk. Er lijkt sprake te zijn van een cruciale ontwerpfout. Ook wordt uitgegaan van aanvulling van de restwarmte door aqua- en geothermie, terwijl de praktijk leert dat beide niet tot ontwikkeling komen omdat de zware subsidie die de restwarmte krijgt, zorgt voor een niet rendabele businesscase.

Er wordt geen rekening gehouden met de effecten op biodiversiteit en klimaatadaptatie (ruimtevrage warmtenet en verdeelstations, veel bomenkap in onder andere de Oostvlietpolder en geen bomen meer in alle straten, die minder dan 20 m breed zijn).

Het warmtenet dat door de gemeente is gepland is ouderwets en is 50% duurder dan moderne warmtenetten, die elders in Europa worden gebruikt. De honderden miljoenen voor de warmteleiding Den Haag - Leiden kunnen en moeten op een andere meer verantwoorde manier worden besteed.

Wij verwachten ook hier een integrale afweging van de doelen en meerdere alternatieve oplossingen met een eerlijke kijk op de gevolgen voor onze stad en haar inwoners.

4. Keuzevrijheid

Keuzevrijheid is cruciaal voor de bewoners.

- Het gaat om de keuze van de leverancier van warmte. Net als bij gas en elektriciteit wil je periodiek op basis van heldere informatie uit meerdere mogelijke aanbieders kunnen kiezen.
- Het is belangrijk dat bewoners zelf kunnen bepalen wanneer zij hun energiegebruik gaan verminderen, zoals bij een verbouwing, een nieuwe bewoner en bij het vervangen van apparatuur.
- Verder willen bewoners zelf kunnen kiezen op welke manier zij hun woning in de toekomst gaan verwarmen.

Wij pleiten voor keuzevrijheid. Het geplande warmtenet biedt geen volledig vrije keuze voor een warmteleverancier. Voor het bestaande warmtenet en uitbreidingen daarvan heeft de bewoner slechts de keus uit één aanbieder. De gemeente geeft ook ruitelijk toe dat er voor bewoners nog nauwelijks keuzevrijheid is bij de keuze voor warmtenetten. Zij gaan zelfs nog een stap verder als gezegd wordt, dat het ook zo kan zijn dat er in buurten die nu nog niet zijn gepland voor een aansluiting in één van de eerste fases, toch al onomkeerbare stappen worden gezet richting aardgasvrij. Bovendien vormen investeringen in een dergelijk ouderwets warmtenet voor 40 jaar een blokkade voor innovaties. Innovatie en koeling ontbreken totaal in de plannen van de gemeente.

Wij pleiten voor een organische energietransitie waarbij elke bewoner doet wat hij of zij kan op momenten dat het past.

5. Pilots aardgasvrij en recht om af te sluiten

Inmiddels zijn de ervaringen die zijn opgedaan met pilots om (delen van) wijken aardgasvrij te maken verre van positief. NRC heeft daarover een reeks artikelen gepubliceerd. De gemeente stelt evenwel dat die ervaringen zijn meegenomen en

dat zij zich baseren 'op de kennis die is opgedaan in de proeftuinen die vallen onder het Programma Aardgasvrij Wijken en maken gebruik van het afwegingskader dat binnen dit programma is ontwikkeld.' Welke lessen de gemeente heeft getrokken is niet terug te vinden.

Daarnaast wil de gemeente het recht krijgen om bewoners van het aardgas af te sluiten met een opzegtermijn van 8 jaar.

Wij willen dat de gemeente een helder inzicht geeft in de rollen en bevoegdheden in de transitie. Wij vinden dat de gemeente bewoners niet mag dwingen om fossiele restwarmte af te nemen wanneer de bewoners hun huis al verregaand hebben verduurzaamd. In dat geval gebruiken zij al minder energie (gas) dan de hoeveelheid energie die nodig is om dezelfde warmte via het warmtenet te leveren.

6. Wijkuitvoeringsplannen en inspraak

De gemeente wil nu al beginnen met de uitbreiding van het bestaande warmtenet met name om Leiden Zuidwest z.s.m. aan te sluiten. Wij zijn van mening dat een grondige herziening van de Transitie Visie Warmte nodig is. Een transitievisie voor het complete energiesysteem is nodig. De verschillende mogelijke scenario's moeten worden uitgewerkt. Wij willen garanties dat geen investeringen in het warmtenet zullen worden gedaan voordat de besluitvorming in de gemeenteraad en het overleg met de wijken over de uitvoeringsplannen volledig is afgerond.

Bij eerdere inspraakrondes zijn belangrijke onderwerpen uit de stad naar voren gekomen, zoals betaalbaarheid, zorgen over de onomkeerbaarheid, keuzevrijheid en scepsis over restwarmte als duurzame bron. De gemeente zegt zonder voorbehoud, dat aan de wensen van de stad tegemoet gekomen is. "Deze thema's hebben we een plek gegeven in de Transitie Visie". Dit is een illusie. Er is nog veel werk aan de winkel.

We willen een stapsgewijze en doelmatige reductie van broeikasgassen. We willen de aardgasinfra niet afsluiten en opruimen, voordat onomstotelijk is vastgesteld, dat deze infra binnen het nieuwe energiesysteem geen plek heeft. Deze infra kan potentieel worden gebruikt voor waterstof of biogas.